

PADOMS

Ko ņemt vērā, iegādājoties zivju mazuļus

„Pirms zivju mazuļu iegādes diķa saimniekam jāzina, kur viņš tos laidīs. Jāsagatavo vieta, jāpadomā, vai diķī jau izveidojusies tiem labvēlīga vide,” uzsver institūta Bior Pelču zivaudzētavas veterinārārste Olga Revina.

Veterinārārste Olga Revina iesaka zivju mazuļus iegādāties reģistrētajās audzētavās.

TIKKO IZRAKTS NEDER

„Ja diķis tikko izrakts un tajā ielaists ūdens, tas zivīm vēl nav piemērots. Vajadzīgs vismaz gads, lai saaugtu ūdensaugi, savairotos mikroorganismi – lai būtu piemēroti dzīves apstākļi. Jāņem vērā arī plēsēju klātbūtne. Ja ūdenskrātuve ir meža vidū un tajā tiks ielaistas sarkanās orfas, plēsēji tās momentā izķers. Krāsainas zivis labāk laist piemājas diķī. Gaišās foreles tiek izķertas ātrāk nekā tumšās.

Ja cilvēks jautā, ko diķī ielaist, skaidrs, ka viņš nav īsts zivkopis. Piemājas diķī, kuru nevar nolaist, var būt zivis makšķerēšanai – karpas, līņi. Līnis aug ilgi. Ja grib ātrāku rezultātu, tad piemērotas divgadīgas karpas. Raudas un līdakas parasti iedzīvojas pašas. Noteikti jāpārver ūdens temperatūra vasarā: ja ūdenstilpe sekla, tas ātri sasils, un forelēm tas nebūs piemērots. Tās var turēt, ja ir pietiekama platība, avoti un caurtece.”

REĢISTRĒTA AUDZĒTAVA

Ja saimnieks izdomājis, kādas zivis vēlas, jāmeklē Pārtikas un veterinārajā dienestā (PVD) reģistrēta audzētava. „Dienesta mājaslapā atrodamas ziņas, vai audzētava atzīta, un tās novērtējums. Vajadzētu būt tā, ka reģistrētajās tiek piedāvāti labi mazuļi, bet tas atkarīgs no katra godaprāta. Reģistrā nav ziņu, ko audzētāji piedāvā. Jāsavānās un jājautā.”

PIRMS VEŠANAS NEBARO

„Katrai zivij ir sava sezona. Pavasarī visbiežāk diķos laiž karpiņas un forelītes. Rudenī tiek laisti vēdzeļu un zandartu mazuļi. Cilvēki parasti vēlas zivis ielaist pavasarī, jo nav pārliecināti, vai tās pārzīemos. Bet audzētavām pavasarī ir sliktāks laiks, jo zivtiņām samazināts svars. Es ieteiktu pirkt gadu vecas karpas, jo tās mazāk pakļautas slimībām. Ja grib uzreiz makšķerēt, tad divgadīgas. Ja foreles, tad labāk, ja tās sasniegušas 100 gramus. Tas atkarīgs no audzēšanas veida. Novērtējot mazuļus, pircējam jāvadās pēc izjūtām: ja zivis izskatās vese-

„Kad mazuļi atvesti, uzreiz diķī nedrīkst laist, citādi būs termošoks.”

„Ja cilvēks jautā, ko diķī ielaist, skaidrs, ka viņš nav īsts zivkopis.”

līgas, tām nav acīmredzamu traumu vai parazītu, viss kārtībā. Audzētājam būtu godīgi jāpastāsta, ja mazuļi ar kaut ko slimību vai viņiem bijuši parazīti. Piezvanot uz audzētavu, jāsarunā laiks, kad pēc mazuļiem braukt pakal. Pirms vešanas zivis vismaz diennakti nedrīkst barot. Paēdušas vairāk patērē skābekli. Ja iespējams, transportējamajiem mazuļiem jāpastāv caurtekošā ūdenī, lai iztīrās žaunas un gremošanas trakts.”

NE ILGĀK KĀ PĀRIS STUNDU

„Vislabāk, ja mazuļus uz jauno mājvietu nogādā audzētājs pats. Braucot pēc zivīm, noteikti vajadzīgs piemērots trauks. Gadās, ka pēc forelēm kāds atbrauc ar spaini. Labi, ja audzētava piedāvā polietilēna maisus, ko piepilda ar ūdeni un skābekli. Ja ne, vajag vismaz 100 litru tvertni ar vāku. Labi, ja būtu skābekļa piegāde, – tas ļoti svarīgi karstā laikā. Visvairāk pret skābekļa trūkumu jutīgas ir plēsīgās zivis: līdakas, foreles, zandarti, palijas. Miermilīgās – karpas un līņi – nav tik prasīgas. Ja speciāli audzētavas maisu piepilda ar skābekli, zivis var vest 2–3 stundas. Ja ir vienkārša transportkanna, karpas var vest stundu – ne ilgāk. Ja arī nebūs beigtas uzreiz, no stresa un skābekļa bada tās var nobeigties diķī.”

UZREIZ NEDRĪKST DIĶĪ LAIST

„Kad zivis atvestas, jāizmēra ūdens temperatūra transportēšanas traukā un diķī. Mazuļiem starpība nedrīkst būt lielāka par diviem trim grādiem, gadu vecām karpām – trīs grādi. Ja tā ir lielāka, starpība pamazām jāsamazina: vai nu maisu ieliek diķī, vai trauku ar mazuļiem noliek pie ūdenstilpes un pamazām lej klāt diķa ūdeni, citādi zivīm būs termošoks. Pirms ielaišanas diķī mazuļus ieteicams uz piecām minūtēm ielaist sāls vannā, kurā ir 5% sāls šķīdums – litrā ūdens 50 gramu sāls.

Zivis pēc dzīvesvietas maiņas uzreiz noteikti neēdīs, jo tām ir stress. Jābaro pēc pāris dienām. Mazuļu audzētājam jāpajautā, ar ko zivtiņas barotas pirms tam. Būtu labi sākotnēji dot to pašu un mainīt pakāpeniski.”

Iveta Grīniņa
Lailas Liepiņas foto

PAZĪSTI, ATBALSTI, SARGĀ!

Mūsu laši jūt dzimtās upes smaržu

„Pasaulē daudz stāstām, ka mums ir izcila lašu un taimiņu audzēšanas sistēma. Vērtīgākie mazuļi tiek izaudzēti Latvijā,” saka institūta Bior iekšējo ūdeņu un zivju resursu atražošanas nodaļas vadītāja Ruta Medne.

60 GADI DAUGAVĀ

„Zivju resursu atjaunošana ir prioritāte visās Eiropas valstīs, bet katrā ir sava programma. Mēs vadāmies pēc zivju resursu atražošanas programmas 2014.–2020. gadam,” stāsta R.Medne.

„Daudzviet pasaulē lašu un taimiņu atražošanai tiek izmantotas modernas tehnoloģijas. Audzētājiem tās ir ļoti ērtas, zivju mirstība – maza, zivis aug labi, bet problēma tāda, ka mazās zivtiņas nepazīst dzimto upi un tajā neatgriežas. Toties mums ir caurplūdes sistēma, kurā zivtiņas jūt gadalaikus – pazīst ziemu, pavasaru un rudens ūdeni, pazīst dzimtās upes smaržu un to meklē. Ar šo sistēmu jau 60 gadu esam noturējuši lašus Daugavā, kur dabiskā nārsta vairs nav. Šī tehnoloģija nav vienkārša, bet tā ir pareiza.”

250 000 GADĀ

„Ventā šobrīd laižam lašus un taimiņus – tās ir mūsu lielākās zivis. Lasis ir Latvijas lepnums no seniem laikiem, un to esam spējuši saglabāt. Katru gadu Ventas un Gaujas baseinā jāielaiž 250 000 lašu un taimiņu mazuļu. To izdara Braslas, Kārļu un Pelču zivaudzētava. Bet jā-saglabā dzimtās upes princips –

Ruta Medne.

Ventā tiek laistas tās zivis, kas izaudzētas no turpat ķertajiem vaisliniekiem. Laši un taimiņi piedzimst saldūdenī, baroties dodas uz jūru un pēc tam vairāk nekā 95% atgriežas.

No upē ielaistajiem mazuļiem izdzīvo tikai virs 10%. Šis skaitlis atkarīgs no daudziem apstākļiem.”

AUDZĒTAVU LAŠI – IEZIMĒTI

Lai noteiktu, cik zivju atgriežas, sāka iezīmēšana. R.Medne atklāj, ka dzīvnieku migrācijas pētījumi sākti ar zivīm, nevis putniem. Jau pirms 300 gadiem lašiem ap astēm sieta lentīte un pierādīts, ka tie atgriežas. „Visas valsts audzētavas lašus un taimiņus iezīmē, nogriežot taukspuru. Tā ir maza spuriņa uz muguras pie aste. Kad zivis atgriežas, var redzēt, ka tā ir no audzētavas. Licencētās makšķerēšanas nolikumā par iezīmētajiem lašiem pagaidām nekas nav teikts, bet ar laiku gan Gaujā, gan Ventā makšķernieki drīkstēs paturēt tikai iezīmētās zivis – bez taukspuras, bet savvaļas laši būs jāatlaiz atpakaļ, jo dabiski augušās ir populācijai ļoti svarīgas.”

Pelču zivaudzētavas zivkope Vēsmā Doniņā, Valsts vides dienesta vecākais inspektors Jānis Sprugevics un Bior zivju resursu pētniecības departamenta speciāliste Santa Purviņa skaita lašu mazuļus.

Iveta Grīniņa
Lailas Liepiņas foto

Zivju resursu atjaunošanas programma

1. Daugavas hidroelektrostacijas kaskādes radīto resursu zaudējumu kompensācija.
2. Zemkopības ministrijas finansētā Gaujas un Ventas baseina upju resursu atražošana.
3. Programma Publisko ūdenstilpju resursu papildināšana, ko finansē Zivju fonds. Tai var pieteikties arī pašvaldības vai ūdenstilpju apsaimniekotāji.
4. Zušu resursu papildināšanas programma, ko finansē Eiropas Savienība un kas visās valstīs notiek pēc stingriem noteikumiem. Atvieglo zušiem migrāciju pa Baltijas jūru un izlaiž tos barošanās vietās.
5. Zivju resursu atražošanas efektivitātes novērtēšana.

- Pelčos šogad izaudzēti 14 000 lašu un 11 000 taimiņu mazuļu, kas sasnieguši gada vecumu un Ventā tiks izlaisti vairākās vietās.
- Jāsaglabā dzimtās upes princips – Ventā tiek ielaistas tās, kas izaudzētas no turpat notvertajiem vaisliniekiem.

Ja makšķernieki vai zvejnieki noķer zivi ar zīmīti pie muguras spuras, par to jāziņo institūtam Bior:
Rutai Mednei pa tālr. 29427491
vai jebkuram citam darbiniekam.

Valsts prezidents novērtē zivsaimniecību

Pie viena no diķiem Valsts prezidents Raimonds Vējonis kopā ar zivsaimniecības Skrunđa vadītāju Arni Zalcmani vēroja zivju piebarošanu.

Viesojoties zivsaimniecībā Skrunđa, Valsts prezidents Raimonds Vējonis varējās pārliecināties, ka uzņēmējdarbībai laukos neklājas viegli, taču tā ir iespējama, ja darbs tiek plānots ilgākam laikam.

Lai gan prezidenta vizītei bijis dots īss brīdis, viesi paspējuši apskatīt zivju māju, pavērot inkubācijas ceļu un aiziet līdz vienam atklātajam diķim, kurā saimniecības vīri no laivām ēdinājuši zivis.

VISĀDAS MAIŅAS

Skrunđa ir uzņēmums ar stāžu, kas pārdzīvojis gan valsts iekārtas, gan nosaukuma, gan uzņēmējdarbības formas maiņas. Kā pastāstīja valdes priekšsēdis Arnis Zalc-

manis, saimniecība dibināta jau pagājušā gadsimta vidū, padomju gados tā bija paju sabiedrība ar vairākām nozarēm, tostarp putnkopību un graudkopību. Likvidējoties kolektīvajai saimniekošanai, Skrunđa pārtapa par sabiedrību ar ierobežotu atbildību un saglabāja vienīgi zivkopību. Tagad tur ir gan drīz 20 darba vietu. „Citās jomās vairs nespējam konkurēt,” atzina A.Zalcmanis. „Specializācijai ir savi plusi un savi minusi. Graudus piebarošanai vairs neaudzējam – pērkam no vietējiem zemniekiem. No vienas puses, tā veidojas kooperācija, no otras – cenas tirgū ir tik mainīgas.”

PILNS KARPU CIKLS

Pašlaik Skrunđa apsaimnieko 70 zivju diķus – kopā ap 500 ha.

Pirms vairākiem gadiem ar Eiropas atbalstu uzcelta zivju māja un inkubators, tādējādi atvieglojot rūpes par mazuļiem, kā arī pieaugušajām zivīm ziemošanas laikā. Uzņēmums specializējies pilnā karpu audzēšanas ciklā – no mazuļiem līdz tirgus zivīm. Uzkrāta laba pieredze, jo šī suga te audzēta jau kopš diksaimniecības pirmsākumiem. Rūpnieciskajai nozvei un pārdošanai karpas esot vispiemērotākās – tās ir izturīgākas, plastiskākas, mazāk prasīgas, salīdzinot ar lašveidīgajām zivīm, tāpēc ar citu sugu zivīm te diķus nepapildina. Aizvadītā ziema zivkopjiem bijusi laba. Tiesa, uznācis liels sāls, bet tirgum paredzētās karpas jau laikus pārvestas uz slēgtajiem baseiniem, tādēļ zvejas laikā strādniekiem nevajadzēja cīnīties ar biezo ledu.

Zivju māja pasargājusi arī mazuļus no ārējiem faktoriem. Tagad tie jau salaisti vasaras diķos. Ja būs silts laiks, var cerēt uz labu audzēšanas rezultātu. Jārēķinās ar putnu nodarīto postu, bet skrudenieki pie gājputnu uzbrukuma jau pieraduši, jo diķi atrodas migrācijas ceļā. Īpašu skādi nodara kormorāni – tie ir ne tikai negausīgi, bet arī viltīgi, turklāt laupītāju skaits ik gadu aug. Šobrīd gan vēl ir miers – putni perē olas, bet drīz sarosīsies. Ik gadu kormorāni un citu sugu pārstāvji saimniecībā noēd daudz zivju. Aizsardzībai tiek izmantoti trokšņa lielgabali un citi biedēkļi, kas nav tik efektīvi kā tīkli, bet lielajiem diķiem tos pārvilkt nevar.

Daina Tāfelberga
Valsts prezidenta kancelejas foto